

Izvješće s radionica srednje škole sa stručnog skupa
KREATIVNE METODE I TEHNIKE U
KATOLIČKOM VJERONAUKU

BIBLIOLOG, STVARALAČKO PONIRANJE
U BIBLIJSKE TEKSTOVE

MILOSRDNI SMARIJANAC (Lk 10, 25-37)

Tijek Bibliologa:

1. Daljnja priprava
2. Neposredna priprava: kontekstualizacija
3. Primjena
4. Završetak

1. Daljnja priprava za izvođenje Bibliologa (Lk 10, 25-37)

Sadržaj koji slijedi koristan je za voditelja, a dio o metodi i načinu treba reći učenicima.

Metoda je primjenjiva u školskom vjeronauku i u župnoj katezezi. Prema autorima, koji je promiču, učenicima omogućuje otkrivanje i doživljavanje biblijskih tekstova kao zanimljivih i bitnih za njihov osobni život. Uz pomoć vjeroučitelja koji ih uvodi u tekst, oni traže, otkrivaju i doživljavaju poruku kao odgovor ili uputu za rješavanje mnogih životnih upitnosti. S obzirom da je važno postići sudjelovanje učenika, voditelj procjenjuje je li potrebno više puta pročitati odlomak. Uglavnom je to potrebno kod prvog susreta s metodom, ali i pri čitanju prvog odlomka jer učenici još nisu postigli potpunu pozornost.

Kod Bibliologa se radi o susretu dva iskustva: iskustva biblijskoga vjernika kao nositelja teksta i suvremenog vjernika koji, s jedne strane, svoje iskustvo sučeljava s tekстом dok, s druge strane, biblijski tekst na njega utječe i u njemu oblikuje (biblijsko) iskustvo. U interakciji iskustava nadograđuje se, odnosno rađa se i oblikuje *novi tekst*. Može se reći, u svakom slušatelju njegova verzija, jer svatko svojim osobnim doživljajem i životnim iskustvom *piše* biblijski tekst, na potpuno nov i njemu svojstven način.

Nadalje, u Bibliologu se, slikovito rečeno, radi o dvije vatre: „crna vatra” je biblijski tekst ili, kako bismo rekli, slovo na papiru; a „bje-la vatra” su naše ideje, misli, iskustvo koje se sučeljava i rasplamsava u susretu s tekstem. Ona nam omogućava da ga doživimo na nov način, i to svaki put kad se s njim susretnemo, jer nas tekst nalazi uvijek u novim životnim okolnostima.

Bibliolog ima svoju dinamiku, pravila koja voditelj treba poštivati, ali isto tako ima prostor otvoren kreativnom usmjeravanju izravne interakcije učenika s ponuđenim tekstem.

Slijedi direktno obraćanje učenicima.

Da bi se susret s biblijskim tekstem ostvario potrebno je vaše sudjelovanje. Slijedi čitanje teksta o Samarijancu, koji će biti podijeljen na vrlo kratke odlomke. Nakon svakog odlomka potaknut ću vas da se uživate u jednu ulogu. Pokušajte odgovarati u prvom licu jednine. Nema „točnog – netočnog” odgovora. Važno je aktivno sudjelovati, a svojim idejama možete pomoći onima koji još nisu oblikovali vlastitu misao. Tako se međusobno obogaćujemo.

Projicira se slika Samarijanca, <https://amdg.eu/wp-content/uploads/2012/08/samarijanac.jpg>.

2. Neposredna priprava za Bibliolog: kontekstualizacija

Radnja biblijskog odlomka događa se na putu od Jeruzalema do Jerihona. Dug je oko 20 km. To je pustinjaški predio, dio uobičajenoga trgovačkoga puta između Azije i Afrike. Putujući tom rutom, trgovci bi oslabili uslijed nesnosne vrućine, žeđi i fizičkog napora (uspon ili spuštanje oko 1000 metara). Ruta je, k tomu, bila na meti razbojnika koji su često napadali putnike, otimajući im robu, ranjavajući ih, a nerijetko i ubijajući ih. Unatoč opasnostima, brojni su se trgovci s njom ipak služili. U vrijeme kad je Isus pričao parabolu ljudi su bili podijeljeni na etničke skupine među kojima se jedna uvijek smatra manje vrijednom a druga više. On pripovijeda onima koji se drže višima. Kao njihovi predstavnici u tekstu se spominju svećenik i Levit. Glavna im je služba poznavati i slijediti Jahvinu riječ, živjeti prema odredbama Tore. Sloville su za vrlo moralne osobe koje se cijeni. Nasuprot njih spominje se Samarijanac, pripadnik etničke skupine prispjele iz Samarije. Smatrani su nečistima jer su se ženili

s pogankama, što su im osobito zamjerali Judejci nakon povratka iz babilonskog sužanjstva. Nisu prihvaćali štovanje Boga u jeruzalemskom hramu, jer su imali svoj na drugome mjestu. Tako su Samarijanci postali nevjernici, isključeni, krivovjerci. Zbog navedenoga njih se ne cijeni. Gleda ih se s prezirom, kao neprijatelje.

3. Primjena Bibliologa

Voditelj otvara Bibliju i čita odgovarajući dio teksta. Od tog trenutka teče vrijeme Bibliologa.

Lk 10, 25

I gle, neki zakonoznanac usta i, da ga iskuša, upita: „Učitelju, što mi je činiti da život vječni baštinim?”

Lk 10, 26

A on mu reče: „U Zakonu što piše? Kako čitaš?”

Lk 10, 27

Odgovori mu onaj: Ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svojega, i svom dušom svojom, i svom snagom svojom, i svim umom svojim; i svoga bližnjega kao sebe samoga!

Lk 10, 28

Reče mu na to Isus: „Pravo si odgovorio. To čini i živjet ćeš.”

Nakon čitanja voditelj postavlja pitanje:

➤ O čemu razmišlja zakonoznanac?

Potiče sudionike da iznesu svoja promišljanja, potom modelira *fazu odjekivanja i intervjua*.

U slučaju slabog odaziva poticati dodatnim pitanjima:

➤ Zbog čega se zakonoznanac obraća Isusu?

➤ **Što se može zaključiti** iz njegova pitanja / odgovora?

Voditelj zaključuje: „**Hvala ti, zakonoznanče!**”

Poslušajmo sljedeći odlomak:

Lk 10, 29

Ali hoteci se opravdati, reče on [zakonoznanac] Isusu: „A tko je moj bližnji?”

Lk 10, 30

Isus prihvati i reče: „Čovjek neki silazio iz Jeruzalema u Jerihon.

Upao među razbojнике koji ga svukoše i izraniše pa odoše ostavivši ga polumrtva.”

Voditelj postavlja retoričko pitanje:

- „Tko je tvoj bližnji?”

Isus nudi zakonoznancu odgovor na ovo pitanje. Zato govori o nekom, bilo kojem čovjeku (identitet čovjeka još nije važan!) koji je „silazio iz Jeruzalema u Jerihon. Upao među razbojнике koji ga svukoše i izraniše pa odoše ostavivši ga polumrtva”.

Voditelj nastavlja:

- „Izranjeni je čovjek pogledavao u nebo, nadajući se...”

Potiče sudionike da iznesu svoja promišljanja, potom modelira *fazu odjekivanja i intervjua*.

U slučaju slabog odaziva motivirati dodatnim pitanjima:

- Zamisli da si ranjen, polumrtav ostavljen u pustom kraju: „O čemu (još) razmišljaš?”
- „Kako se osjećaš?”

Voditelj zaključuje: **„Hvala ti, ranjeniče!”**

Pratimo biblijski tekst kako slijedi:

Lk 10, 31

Slučajno je onim putem silazio neki svećenik, vidje ga i zaobiđe.

Lk 10, 32

A tako i levit: prolazeći onuda, vidje ga i zaobiđe.

Voditelj postavlja pitanje:

- „Svećenik, prolazeći putem u sebi pomisli...”

Potiče sudionike da iznesu svoja promišljanja, potom modelira *fazu odjekivanja i intervjua*.

Prema potrebi dodatno potiče:

- „Svećeniče, zbog čega si ga zaobišao?”

Evocira da je čovjek bio gol, izranjen, polumrtav i zaključuje s pitanjem:

- „Možeš li na to ostati i biti miran?”

Voditelj zaključuje: **„Hvala ti svećeniče!”**

Poslušajmo sljedeći odlomak:

Lk 10, 33

Neki Samarijanac putujući dođe do njega, vidje ga, sažali se

Lk 10, 34

pa mu pristupi i povije rane zalivši ih uljem i vinom. Zatim ga posadi na svoje živinče, odvede ga u gostinjac i pobrinu se za nj.

Voditelj postavlja pitanje:

- Samarijanče, ti nisi ostavio čovjeka u potrebi! „Zbog čega si mu pristupio?”

Potiče sudionike da iznesu svoja promišljanja, potom modelira fazu odjekivanja i intervjua.

U slučaju slabog odaziva poticati dodatnim pitanjima:

- Što te ganulo?
- Zbog čega se nisi pravio da ga ne vidiš?

Ako je moguće ponuđene odgovore u fazi intervjua iskoristiti za posvješćivanje glagola: doći do njega, vidjeti, sažaliti se, pristupiti, kojima se otkriva angažiranost, uključenost u tuđu muku. Za pravo vidjeti nekoga treba najprije doći do njega. Ispravno viđenje budi osjećaj sažaljenja, a tek se onda može ispravno pristupiti čovjeku u potrebi. A tko je bez potreba? Može se ulje i vino, koji su se koristili za dezinfekciju i ublažavanje boli, staviti u kontekst bogatoga čovjeka koji puno riskira zauzavljanjem na putu razbojnika, pa zaključiti s pitanjem:

- Put je nesiguran a čovjek ionako polumrtav, što radiš?

Voditelj zaključuje: „Hvala ti Samarijanče!”

Idemo dalje s biblijskim tekstom:

Lk 10, 33

Neki Samarijanac putujući dođe do njega, vidje ga, sažali se

Lk 10, 34

pa mu pristupi i povije rane zalivši ih uljem i vinom. Zatim ga posadi na svoje živinče, odvede ga u gostinjac i pobrinu se za nj.

Lk 10, 35

Sutradan izvadi dva denara, dade ih gostioničaru i reče: „Pobrini se za njega. Ako što više potrošiš, isplatit ću ti kad se budem vraćao.”

Voditelj govori:

➤ Gostioničar se čudio...

Potiče sudionike da iznesu svoja promišljanja, potom modelira fazu odjekivanja i intervjuja.

Ako je moguće ponuđene odgovore u fazi intervjuja iskoristiti kao podsjetnik da je Samarijanac bio s čovjekom u potrebi čitavu noć, brinuo se za njega (dao mu je svoje vrijeme) a sutradan uključuje gostioničara u zbrinjavanje, k tomu daje svoj novac. Može se podsjetiti da je ranjenik polumrtav te da možda neće nikada moći uzvratiti/ platiti uslugu (bačen ulog), ili propitati mogućnost je li gostioničar znao da su neki drugi, u društvu vrednovani ljudi, vidjeli ranjenika al' se samo jedan pobrinuo. I to upravo onaj kojega se ne smatra pravim čovjekom.

➤ Gostioničaru, što misliš o onoj dvojici?

➤ Gostioničaru, kako si doživio Samarijanca?

*Voditelj zaključuje: **Hvala ti, gostioničaru!***

Slijedi čitanje zadnjih redaka. Oni donose glavnu poruku odabranoga biblijskoga teksta.

Lk 10, 36

„Što ti se čini, koji je od ove trojice bio bližnji onomu koji je upao među razbojnike?”

Lk 10, 37

On odgovori: „Onaj koji mu iskaza milosrđe.”

Nato mu reče Isus: „Idi pa i ti čini tako!”

*Voditelj zaključuje: **Hvala ti Isuse.***

Kratka stanika.

„Idi, pa i ti čini...” zapravo je Isusov odgovor na prvo pitanje: „Što mi je činiti da baštinim život vječni?” – život vječni je prepoznavanje čovjeka, i to baš onoga u potrebi. Sažaljenje i konkretna pomoć potrebniku glavne su oznake toga života. To je milosrđe – činjenje dobra bez očekivanja ikakvoga uzvrata. Bližnjega ne određujem ja. Onaj koji je u potrebi već je po tomu moj bližnji. Ja djelima pokazujem i dokazujem koliko u potrebniku prepoznajem bližnjega, bez obzira na sve moguće njegove odrednice – spol, nacija, rasa, vjera...

4. Završetak Bibliologa

Bibliolog kao metoda interakcije s biblijskim tekstom uvažava ono što je odjekivalo u skupini. Stoga se zaključuje zahvalom sudionicima i čitanjem cijelog biblijskog odlomka.

Hvala vam što ste biblijskom tekstu podarili svoj glas, svoje ideje, iskustvo. Napuštamo uloge koje su vam mogle pomoći da kroz njih formirate svoj stav. One su vas vodile do završetka teksta koji smjera korigiranju stavova – usklađivanju svoga s Božjim. Premda napuštamo uloge uzmimo ono što nas je posebno taknulo. Ostanimo u promišljanju poruke koju je je Isus izrazio prisposodobom o milosrdnom Samarijancu i to ponесimo u život.

Napomena: U Bibliologu, stvaralačkom poniranju u biblijski tekst, upravo biblijski tekst ima završnu riječ. Završava bez objedinjavanja onoga što je *odjekivalo* u skupini. Ne ide se k stvaranju jednog, zajedničkog zaključka, što ne znači da se na kraju ne može suptilno zaokružiti glavna misao, poruka i poticaj odlomka, ako procijenimo da je to za učenike dobro, korisno.

Praktične mogućnosti s Bibliologom u nastavi

- glavna struktura može se modelirati ovisno o dinamici skupine, ali uvijek imajući pred sobom cilj – omogućiti susret učenika s biblijskim tekstom te ga suptilno usmjeravati prema prihvaćanju duha teksta (usvajanju biblijskoga duha)
- bibliolog se može osmisliti kao petnaestominutni molitveno motivacijski uvod
- nakon bibliologa može se provesti vrednovanje, što je osobito pogodno nakon tridesetominutnog bibliologa
- nakon bibliologa može se napisati osvrt (na satu ili za domaći rad) a kod čitanja se može ostvariti potrebno korigiranje, pojašnjenje...
- metoda je dobra i pomaže, ali ne gubimo iz svijesti da iz Biblije Duh Božji progovara, isti koji je vodio autore u pisanju, te da k njemu vodimo učenike. Vjerujući da je „Živa, uistinu, Riječ Božja i djelotvorna...” (Heb 4,12), omogućujmo im da se susretnu s Riječju na našoj nastavi vjeronauka, a Gospodin će već naći načine djelotvornosti u njihovu životu.

Molitva:

Što ako te Bog bude pitao
gdje su tvoji talenti,
kako si ih koristio
i u što si ih uložio
i onda mu počneš govoriti
stekao sam kuću,
kupio sam dva auta,
uredio sve oko kuće,
imam puno prijatelja,
bio sam poznat u društvu,
svi su mi se divili...
To je dobro - zasigurno bi rekao Bog.
Bog bi te ponovno pitao:
A što sad imaš od svega toga?
Što ćeš mu reći,
hoćeš li se pravdati,
pokušati ga uvjeriti da si ispravno činio...
A što ako te Bog bude pitao:
što je s tvojim bližnjima,
koliko si bio blizu u nevolji,
koliko si dobra učinio,
a koliko si propustio...
Što ako ti
ruke budu prazne,
što ako ne budeš imao ništa? (*fra Zvonko Benković*)

Priredili voditelji radionice za SŠ:
Radinović Sanja s. Natanaela i Vuletin Anita